

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיצוני:

לפני כבוד השופט רמי בז'ה

המתנגדות
1. ל. ו. ת"ז 00000000
2. ג. מ ת"ז 00000000
3. ת. א. מ. ת"ז 00000000
ע"י ב"כ עו"ד אביה לביא ואח'

נגד

המשיבים
1. א. מ. ת"ז 00000000
ע"י ב"כ עו"ד גדי אפריאט
2. ר. ס. מ. ת"ז 00000000
3. ק. מ. ת"ז 00000000

בעניין: עיזבון המנוח ר. מ. ז"ל ת"ז 000000000

פסק דין

1

2

להלן הכרעה בשתי תובעות שהגישו הצדדים:

3

4 ת"ע 46055-10-21 - תובענה במסגרתה עתר המשיב 1 ליתן צו לקיום צוואתו של המנוח, מר ר.מ ז"ל
5 (להלן - "המנוח"), אשר נערכה ביום 15.5.2018 (להלן: "הצוואה").

6

7

ת"ע 45883-10-21 - התנגדות לקיום הצוואה אשר הגישו התובעות 1-3.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1 מבקש קיום הצוואה יכונה להלן: "המבקש", והמתנגדות לקיום הצוואה יכונה להלן: "המתנגדות". הנתבעות
2 2-3, הנמנות על הזוכים עפ"י הצוואה, יכונה להלן: "המשיבות".
3
4 במסגרת פסק דין זה יש להכריע, בין היתר, בשאלות הבאות:
5 האם החתימה המופיעה על גבי הצוואה הינה אכן חתימתו של המנוח או שחתימתו זויפה? האם הצוואה
6 משקפת את רצונו של המנוח? האם המנוח לא ידע קרוא וכתוב בשפה העברית והאם נפל פגם צורני בצוואה
7 כתוצאה מכך? האם הייתה מעורבות של המבקש בעריכת הצוואה אשר יש בה להביא לפסילתה? האם
8 הצוואה נעשתה בעקבות השפעה בלתי הוגנת של המבקש על המנוח?
9

תמצית העובדות

- 10
11
12 1. המתנגדות 1-3 הינן בנותיו של המנוח מנישואיו הראשונים. המתנגדת 1 חיה ומתגוררת בישראל, ואילו
13 המתנגדות 2-3 מתגוררות בצרפת.
14
15 2. בשנת 1971, לאחר גירושיו של המנוח מאמן של המתנגדות, הוא עלה לישראל עם שלושת בנותיו-
16 המתנגדות- שהיו אז ילדות רכות בשנים. בשנת 1972 נישא המנוח בשנית, לגב' מ. מ. ז"ל- אימן של
17 המשיבות. ויודגש; המנוח לא היה אביהן של המשיבות, ובעת נישואיו לאמן- הגב' מ.מ. ז"ל- היו גם הן
18 ילדות רכות בשנים.
19
20 3. מנישואיו השניים של המנוח לגב' מ.מ. ז"ל נולד בנם המשותף- המבקש. היינו: למנוח נולדו בחייו ארבעה
21 ילדים, שלושת המתנגדות (מנישואיו הראשונים) והמבקש (מנישואיו השניים). בין המבקש לבין
22 המתנגדות קיימים קשרי אחאות, וכך גם ביחס למבקש והמשיבות, ברם המתנגדות אינן אחיותיהן
23 הביולוגיות של המשיבות.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1
- 2
- 3
- 4 .4 המנוח, שהיה יליד שנת 1934, התגורר באשקלון וניהל במשך שנים מסעדה.
- 5 .5 ביום 15.5.2018 נחתמה צוואתו של המנוח נשוא ההליכים שבפני. המדובר בצוואה בעדים כמשמעותה
- 6 בסעיף 20 לחוק הירושה, אשר נחתמה בפני שתי עדות: עו"ד ליליאנה צור והגב' בת שבע שטיינר.
- 7 במסגרת סעיף 3 לצוואה ציווה המנוח את כלל רכושו:
- 8 " לששת ילדיי בחלקים שווים.
- 9 • א.מ ת.ז. 00000000
- 10 • ג.מ ת.ז. 00000000
- 11 • ל.ו. ת.ז. 00000000
- 12 • ח.א.מ. ת.ז. 00000000
- 13 • מ.ר.ס. ת.ז. 00000000
- 14 • ק.מ. ת.ז. 00000000 "
- 15 .6 לצוואה צורפה תעודה רפואית מיום 7.11.2014 (נספח 6 לתגובת המבקש להתנגדות לקיום הצוואה)
- 16 ממנה עולה שבמועד זה נבדק המנוח ע"י הד"ר חיים שם דוד, אשר קבע שהמנוח נמצא כשיר לביצוע
- 17 כל פעולה משפטית לרבות עריכת צוואה. כאמור צוואתו של המנוח נשוא ההליכים שבפני נערכה כ-
- 18 3.5 שנים לאחר מכן.
- 19
- 20 .7 ביום 1.3.2021 הלך המנוח לבית עולמו כשהוא כבן 87 שנה.
- 21
- 22 .8 ביום 26.4.2021 ניתן ע"י הרשם לענייני ירושה בחיפה צו ירושה אחר המנוח, ולפיו יורשיו הינם
- 23 ארבעת ילדיו- שלושת המתנגדות והמבקש.
- 24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1 9. ביום 15.7.2021 הגיש המבקש לרשם לענייני ירושה בקשה לביטול צו הירושה הנ"ל וכן בקשה לקיום
- 2 הצוואה. המתנגדות הגישו התנגדות מטעמן לביטול צו הירושה ומתן צו קיום הצוואה שהתבקש.
- 3
- 4 10. בהתאם להחלטת הרשם לענייני ירושה מיום 30.9.2021, הועברו ההליכים הנ"ל לבית המשפט לענייני
- 5 משפחה באשדוד, ובהתאם להחלטת כב' השופטת חזד מיום 19.3.2022 הועברו התיקים להתברר בפני.
- 6
- 7 11. בתום קדם המשפט מיום 7.6.2022, ניתנה, על יסוד הסכמת הצדדים, החלטה המורה על מינויו של מר
- 8 אמנון בצלאל כמזכיר לכתבי יד מטעם בית המשפט לצורך בחינת טענת המתנגדות לפיה חתימת המנוח
- 9 על גבי הצוואה זויפה (להלן: "המומחה").
- 10
- 11 12. חוות דעתו של המומחה הוגשה ביום 28.8.2022 (להלן: "חוות הדעת"). המומחה קבע בחוות דעתו
- 12 שהצוואה נחתמה ע"י המנוח, וכלהלן:
- 13
- 14 " בבדיקה שערכתי מצאתי התאמה בתכונות הכתיבה בין חתימות
- 15 המצווה בדפי שני עותקי הצוואה א עד ד' הנ"ל שבמחלוקת לבין
- 16 הדוגמאות ע"ש ר.מ שקיבלתי לבדיקה, במידה שאינה מותרת בי
- 17 ספק של ממש הצוואה נחתמה על ידו."
- 18
- 19 13. תשובות המומחה לשאלות ההבהרה שנשלחו אליו מטעם המתנגדות הוגשו לתיק ביום 23.10.2022,
- 20 ובמסגרתן חזר המומחה, אף ביתר שאת, על קביעותיו כמפורט בחוות דעתו. הצדדים לא עתרו לזימון
- 21 המומחה להיחקר על חוות הדעת.
- 22
- 23 14. בדיון אשר התקיים בפני ביום 9.3.2023 ניתנה, בהסכמת הצדדים, החלטה המורה על קבלת בקשת
- 24 המבקש לביטול צו הירושה מיום 26.4.2021. כן נקבע בהחלטה זו כי על אף שהצדדים לא פעלו בהתאם
- 25 להוראות תקסד"א בכל הקשור להגשת בקשות מטעמם, ניתנה להם, לפנים משורת הדין, האפשרות

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק הייצוגי:

- 1 לעשות כן ולהגיש בתוך 21 יום את הבקשות מטעמם, תוך שנקבע כי לאחר הגשת הבקשות והתגובות
- 2 הנדרשות, יינתנו ע"י בית המשפט הוראות מתאימות באשר להמשך בירורן של התובענות.
- 3
- 4 15. ביום 4.4.2023 הגישו המתנגדות מסמך שהוכתר בכותרת "בקשות מטעם המתנגדות", אליו צורפו
- 5 רשימת עדים, מסמך גילוי מסמכים, בקשה למתן צו להמצאת מסמכים מהמוסד לביטוח לאומי, בקשה
- 6 למתן צו להמצאת מסמכים מבנקים שונים, וכן בקשה להמצאת מסמך מקור בגין נספח 7 שצורף לתגובה
- 7 להתנגדות לקיום הצוואה שהוגשה מטעם המבקש. בהחלטה מיום 16.4.2023 הובהר שהבקשות לא
- 8 הוגשו כדין, ובית המשפט יראה בהן רשימת בקשות מטעם המתנגדות בהתאם להוראות תקנה 49(ג)
- 9 לתקסד"א. ביום 16.5.2023 הגישו המתנגדות 'הודעה' מטעמן בדבר הגשת תצהיר גילוי מסמכים, אליו
- 10 צורפו מסמכים שונים ובין היתר תמלול של הודעות קוליות ששלח המבקש למתנגדת 2, וכן תמלול של
- 11 שיחה שהתקיימה בין המתנגדת 1 לבין גב' בשם סימי אשר עפ"י הנטען הייתה המטפלת של המנוח מטעם
- 12 המל"ל, ואשר שמה הופיעה כעדה מטעם המתנגדות ברשימת העדים שהוגשה מטעמן (להלן: "התמלול").
- 13
- 14 16. בהחלטה מיום 21.9.2023 נקבע קדם משפט נוסף בפני, בסיומו ניתנו הוראות להגשת תצהירי עדות
- 15 ראשית ותיקי מוצגים מטעם הצדדים, וכן נקבע מועד לשמיעת הוכחות.
- 16
- 17 17. בהחלטה מיום 19.2.2024 נעתרתי לבקשת המתנגדות לזימונו של הד"ר חיים שם דוד כעד נוסף מטעמן.
- 18
- 19 18. דיון ההוכחות התקיים ביום 27.6.2024 ובסיומו ניתנו הוראות להגשת סיכומים בכתב מטעם הצדדים.
- 20
- 21 19. הצדדים הגישו סיכומיהם כנדרש, ומכאן פסק דין זה.
- 22
- 23 **עיקר טענות המתנגדות**
- 24
- 25 20. צו הירושה בעניינו של המנוח ניתן מבלי שהמבקש או המשיבות מתנגדות לכך, והודעתו של המבקש על
- 26 קיומה של הצוואה ניתנה רק לאחר מתן צו הירושה.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק היצוני:

- 1
21. בצוואה נכתב שרכושו של המנוח יתחלק בין "ששת ילדיו", ברם בפועל למנוח היו ארבעה ילדים בלבד,
- 3 המשיבות לא היו בנותיו של המנוח, והוא כלל לא התכוון להוריש להן דבר.
- 4
22. לטענת המתנגדות התקיים בינם ובין המנוח קשר טוב והדוק, חרף מגוריהן של המתנגדות 2-3 בצרפת,
- 6 ומגוריה של המתנגדת 1 בחיפה (בעוד שהמנוח התגורר באשקלון).
- 7
23. החתימה הנחזית כחתימת המנוח על הצוואה הינה מזויפת, כעולה מחוות הדעת הגרפולוגית שצורפה על
- 9 ידן, ונוכח הודעות ששלח המבקש למתנגדת 1. בנסיבות אלה, ונוכח הוראות סעיף 5(א)(2) לחוק
- 10 הירושה, המבקש והמשיבות פסולים מלרשת את המנוח.
- 11
24. המנוח לא ידע קרוא וכתוב בעברית ולא הבין את השפה על בוריה, כעולה מהתעודה הרפואית של הד"ר
- 13 חיים שם דוד אשר צורפה לצוואה, בעוד שהצוואה נערכה בעברית. כן נטען שלא צוין בצוואה שהיא
- 14 הוקראה או הוסברה למנוח בשפתו ועל כן מדובר בפגם שנפל באחד מרכיבי הצוואה.
- 15 לטענת המתנגדות, בכך יש כדי להעביר את נטל הראיה למבקש קיום הצוואה- ובנדוננו למבקש- ועליו
- 16 לשכנע שהמנוח אכן ידע שזו צוואתו. המתנגדות הפנו לע"א 2119/94 **לנדאו נ' ויין**, מט(2) 077
- 17 (1995).
- 18
25. כן נטען שהמבקש היה מעורב בעריכת הצוואה, כעולה מהודעות ששלח למתנגדת 1 לפיהן הוא הסיע את
- 20 המנוח למשרדה של עורכת הצוואה, ליווה אותו ואף קרא את הצוואה, והיה נוכח בעת עריכתה- וזאת
- 21 בניגוד להוראות סעיף 35 לחוק הירושה. בשל כל אלה יש כדי לבסס חשש להשפעה בלתי הוגנת
- 22 בעריכת הצוואה, ובכך די להורות על דחיית הבקשה לקיום הצוואה.
- 23

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1 26. כן נטען לקיומה של השפעה בלתי הוגנת מצד המבקש על המנוח, והמתנגדות הפנו לדנ"א 1516/95
- 2 רינה מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה [60 עמ'], נב(2) 813 (1998) (להלן: "הלכת מרום"),
- 3 וכלהלן:
- 4
- 5 קשרי המנוח עם אחרים- עפ"י הנטען המתנגדת 1 התגוררה בחיפה והמתנגדות 2-3 התגוררו בצרפת,
- 6 בעוד שהמבקש והמשיבות התגוררו באשקלון, והם ניצלו את קרבתם למנוח אשר פיתח בהם תלות
- 7 גמורה.
- 8
- 9 תלות ועצמאות וכן תלות וסיוע- המנוח לא היה עצמאי פיזית וכן קוגניטיבית והיה זכאי לסיוע במשק
- 10 הבית מטעם המוסד לביטוח לאומי. המבקש והמשיבות התגוררו בסמוך אליו וניצלו זאת על מנת לגרום
- 11 לו להיות תלוי בהם.
- 12
- 13 נסיבות עריכת הצוואה- המבקש והמשיבות היו מעורבים בעריכת הצוואה וזאת על מנת לגרוע מחלקן
- 14 של המתנגדות. על כן, ונוכח התלות שהייתה קיימת בין המנוח למבקש והמשיבות, מתקיימת חזקה של
- 15 השפעה בלתי הוגנת במקרה זה, וחזקה זו מעבירה את נטל הבאת הראיות לשכמו של המבקש.
- 16
- 17 27. בסיכומיהן חזרו המתנגדות על טענותיהן, לרבות טענת זיוף חתימתו של המנוח. לשיטתן חוות דעתו של
- 18 המומחה הינה לאקונית ולא ברור כיצד גיבש את מסקנותיו.
- 19 כן נטען שעלה בידי המתנגדות להוכיח שהמנוח לא ידע לקרוא ולכתוב בעברית, ועל כן, ושעה שלא
- 20 צוין בצוואה כי היא תורגמה/הוסברה למנוח בשפה הצרפתית, מדובר בפגם היורד לשורשה של הצוואה
- 21 שיש בו להביא לביטולה, ובמצב דברים זה נטל השכנוע כי המנוח ידע שזו צוואתו מההיבט הטכני
- 22 והמהותי, הועבר לשכמו של המבקש והוא לא עמד בנטל זה, בשים לב לעדויות שנשמעו וכן להימנעותו
- 23 מהעדתן של עורכת הצוואה ועדת הקיום הנוספת, ויש לזקוף הימנעות זו לחובתו.
- 24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ.נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

1 המתנגדות טענו בנוסף שעלה בידיהן להוכיח את מעורבותו הפסולה של המבקש בעריכת הצוואה וכן
2 את קיומה של השפעה בלתי הוגנת על המנוח.
3
4 בשל כל הטעמים הנ"ל עתרו המתנגדות להורות על קבלת התנגדותן ועל הותרת צו הירושה שניתן על
5 כנו. כן עתרו לחייב את המבקש בתשלום הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד.

עיקר טענות המבקש

8
9 28. המבקש הכחיש את כלל טענותיהם של המתנגדות, והדגיש שהמנוח היה בריא וצלול בעת עריכת הצוואה
10 ועד שלהי שנת 2020. המנוח ראה במשיבות כבנותיו לכל דבר, והצוואה עליה חתם משקפת היטב את
11 רצונו ויש לקיימה.
12 המבקש פירט שהמנוח נישא לאמן של המשיבות בשנת 1972 וגידל אותן משחר ילדותן כאביהן לכל
13 דבר ועניין. כן טען שהמשיבות המשיכו לבקר את המנוח גם לאחר פטירתה של אשתו- אימן- בשנת
14 2009. זאת לעומת הקשר של המתנגדות עם המנוח שלא היה הדוק והן מיעטו לפגוש אותו. ועל כן,
15 בנסיבות אלה, אך ברור כי רצונו של המנוח היה לצוות את רכושו לכלל ילדיו ובתוכם גם המשיבות
16 אותן ראה כבנותיו.
17
18 29. המבקש הדגיש שצוואת המנוח הקטינה גם את חלקו בעיזובו, ביחס לחלק לו היה זכאי כיורש עפ"י דין,
19 בדיוק באופן זהה להקטנת חלקן של המתנגדות.
20
21 30. המבקש פירט כי הוא היה בן הזקונים של המנוח, הקשר ביניהם לאורך השנים היה קרוב רציף ותדיר,
22 המנוח נהג להתייעץ עמו, והוא ליווה אותו בעסקיו לאורך השנים.
23 החתימה על הצוואה הינה חתימתו של המנוח ואין שחר לטענות הזיוף. המנוח היה צלול בעת עריכת
24 צוואתו, והיה אדם דעתן ולא ניתן להשפעה.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1
2 31. המבקש סייע למנוח לקבוע פגישה עם עורכת הצוואה, עמה הייתה למנוח היכרות קודמת נוכח עסקת
3 מכר בה ייצגה את המנוח, וכן הסיע את המנוח למשרדה של עורכת הצוואה לבקשתו, וזאת כשם שהסיע
4 אותו לקניות או לסידורים לבקשתו, ברם כלל לא נכח בחדר בעת שהמנוח חתם על הצוואה ולא היה עד
5 לחתימתו עליה. המבקש טען שהוא לא נטל חלק בעריכת הצוואה, ואין בכל הנ"ל כדי להוות מעורבות
6 אסורה בעריכת הצוואה וזאת כעולה גם מפסיקה אליה הפנה התומכת לשיטתו בטענותיו.
7
8 32. יסודות סעיף 35 לחוק הירושה אינם מתקיימים במקרה זה, שעה שהצוואה כלל אינה מיטיבה עם המבקש
9 אלא ההפך מכך, גורעת מחלקו כיוורש על פי דין. ובכל מקרה, הפסיקה קובעת שיש לפרש את הוראות
10 סעיף זה באופן דווקני ובצמצום ומקרה זה אינו נמנה על אותם מקרים בהם יש ליישם הוראות הסעיף.
11
12 33. בניגוד לטענות המתנגדות, המנוח ידע לכתוב ולקרוא בעברית, אמנם לא ברמת שפת אמו (צרפתית), אך
13 שלט בה במידה מספקת שאפשרה לו להתנהל באופן עצמאי ושוטף, לנהל עסק עצמאי בישראל במשך
14 למעלה מ-20 שנה, להתקשר בעסקאות מקרקעין כעולה מהסכמי מכר שצורפו ומסמכים נוספים שצורפו
15 אשר נערכו בעברית (חלקם נערכו ע"י המנוח עצמו בכתב ידו). טענות המתנגדות מוכיחות את הקשר
16 הרופף שהיה להן עם המנוח.
17 על כן לא נפל כל פגם צורני בצוואה, ואין יסוד לטענות בדבר העברת נטל ראיה מהמתנגדות למבקש.
18
19 34. המבקש דחה גם את טענות בנוגע להשפעה בלתי הוגנת. הבהיר שכניגוד לנטען בהתנגדות ובתצהירי
20 המתנגדות הוא אינו מתגורר באשקלון מזה כ-22 שנה, אלא באזור המרכז, והוא לא התגורר בסמוך
21 למנוח בעת עריכת הצוואה או לאחר מכן. המבקש טען שכל "חטאו" מתבטא בכך שהיה בן טוב ומסור
22 לאביו, עמד עמו בקשר רצוף, סייע בידו ונעתר לכל מבוקשו, וזאת כחלק ממצוות כיבוד אב ואם. המבקש
23 הדגיש שלא היה בכך כדי לפגוע בעצמאותו של המנוח, צלילותו, והיותו אדם דעתן אשר התנהל באופן
24 עצמאי עד סמוך למותו כעולה גם ממסמכים שצורפו.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

1
2 35. בסיכומיו טען המבקש כי כלל יסוד בשיטתו המשפטית הוא המצווה לקיים את רצון המת. כן נטען שאין
3 כל בסיס לטענת הזיוף אשר עומדת בסתירה לחוות דעתו של המומחה מטעם בית המשפט וזאת למרות
4 שהמתנגדות לא עתרו להקור את המומחה על חוות דעתו, ובנוסף גם לא ביקשו לזמן לעדות את עורכת
5 הצוואה ועדות הקיום.
6
7 הטענות בדבר מצבו הקוגניטיבי של המנוח אינן עולות בקנה אחד עם טענות ועדותן של המתנגדות עצמן
8 וכן עם הראיות שהוצגו.
9
10 מהראיות שהוצגו, לרבות תעודת הרופא של הד"ר שם דוד ועדותו וכן תמליל שיחתה של המתנגדת 1
11 עם המטפלת וכן עדותן של המתנגדות עצמן, עולה שהמנוח אכן ראה את המשיבות כבנותיו לכל דבר
12 ועניין.
13
14 אין יסוד גם לטענה להפיכת נטל השכנוע להוכחת הטענה בדבר השפעה בלתי הוגנת, וגם נטל זה הוטל
15 על המתנגדות ולא על המבקש, וממילא המתנגדות לא הוכיחו טענותיהן במאום, לרבות ארבעת מבחני
16 העזר שנקבעו בהלכת מרום, ובעדותן אף סתרו את הנטען על ידן באשר לתלותו ו/או היעדר עצמאותו
17 של המנוח.
18
19 המבקש עתר לדחות אף את טענות המתנגדות בעניין מעורבותו הנטענת בעריכת הצוואה, וגרס כי הסיוע
20 שהושיט למנוח בעניין זה אינו עולה לכדי מעורבות בעריכת הצוואה.
21
22 המבקש טען שיש לדחות את ההתנגדות שהוגשה ועתר ליתן צו לקיום צוואת המנוח, תוך חיובן של
23 המתנגדות בתשלום הוצאות משפט ושכ"ט עו"ד.
24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

דיון והכרעה

- 1
- 2
- 3 36. "קו היסוד של המחוקק בדיני צוואות אינו אלא לקיים את דברי המת" (ע"א 869/75 בריל נ' היועמ"ש
- 4 פ"ד לב(1) 98, 102). חשיבות המצווה לקיים את דברי המת נודעת הן בכל הקשור לקביעת תוקפה של
- 5 צוואה, והן בכל הקשור לפרשנותה.
- 6
- 7 קו יסוד זה, שהינו עיקרון ידוע של המשפט העברי, מעוגן בחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, כחלק מזכות
- 8 היסוד של האדם לכבוד הן בתקופת חייו והן במותו, וכן כחלק מזכות הקניין שלו, והוא מהווה ביטוי
- 9 לאוטונומיה של הרצון הפרטי (ע"א 1900/06 טלמצי'ו נ' האפוט' הכללי פ"ד נ"ג (2) 817).
- 10
- 11 37. על כן, נקודת המוצא בדיון שעניינו שאלת תוקפה של צוואה, הינה שהצוואה אכן מבטאת את רצונו
- 12 האמתי והכנה של המצווה באשר לאופן שבו ביקש לחלק את עיזבונו לאחר אריכות ימיו ושנותיו (בע"מ
- 13 4990/12 מיכאל זילברסון נ' חנן זילברסון [פורסם בנבו] (13.11.2012)). כבוד השופט א' ברק סיכם
- 14 עקרון זה בספרו: פרשנות במשפט, כרך חמישי, פרשנות הצוואה (תשס"א), 58-59:
- 15
- 16 " זהו עיקרון ידוע של המשפט העברי, ולפיו 'מצווה לקיים דברי
- 17 המת'. הוא מהווה חלק מתרבותנו הכללית והמשפטית. הוא נגזר
- 18 מהאוטונומיה של הרצון הפרטי, המהווה חלק מהזכות החוקתית
- 19 בדבר כבוד האדם. הוא מתבקש מזכות הקניין, שזכתה להגנה
- 20 חוקתית בישראל. על הפרשן לשקף חשיבות חוקתית זו של הצוואה.
- 21 עליו לעשות כל מאמץ לקיים את הוראות הצוואה ולא להביא
- 22 לביטולן; עליו לנקוט את כל האמצעים כדי להביא הגשמת רצונו
- 23 ה'אמיתי' של המצווה".
- 24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1 38. ברצון המצווה לבדו אין די, ועל מנת לקיים את רצונו, יש צורך בקיומה של צוואה כדין אשר תיערך
2 באחת מהדרכים הקבועות בחוק הירושה, ואשר תעמוד בדרישות הצורניות הקבועות בחוק בהתאם לסוג
3 הצוואה.
4
5 39. דין הוא כי לגבי צוואה שלא נפל בה פגם פורמלי, קיימת חזקה שמדובר בצוואה כשרה, והנטל לפסילתה
6 מוטל כל כולו על הטוען לכך, היינו- המתנגד לקיומה (ראו לעניין זה בספרו של כב' השופט ש. שוחט
7 פגמים בצוואות, מהדורה שלישית מורחבת ומעודכנת התשע"ו-2016, בעמ' 69).
8
9 40. על המתנגדות לעמוד בנטל השכנוע להוכחת טענותיהן. דהיינו: **נטל השכנוע** להוכיח שהמנוח לא חתם
10 על הצוואה ו/או שחתם עליה תחת השפעה בלתי הוגנת ו/או שהמבקש היה מעורב בעשיית הצוואה
11 באופן שיש במעורבות זו כדי להביא לביטול זכייתו על פי סעיף 35 לחוק הירושה, מוטל במלואו על
12 המתנגדות.
13
14 **א. האם הצוואה משקפת את רצון המנוח?**
15
16 41. טענת המתנגדות, לפיה הורשת כלל רכושו של המנוח לשש ילדיו אינה משקפת את רצונו, מבוססת
17 בעיקרה על הטענה לפיה המנוח היה אב לארבעה ילדים בלבד (ולא לשישה כפי שצוין בצוואה), וזאת
18 בהינתן שהמשיבות לא היו בנותיו הביולוגיות, ועל פי הנטען הוא לא ראה בהן כבנותיו. כן נטען כי כשם
19 שבעת פטירת אמן של המשיבות המתנגדות לא קיבלו כל חלק בעיזבונה, כך גם המשיבות אינן זכאיות
20 לחלק כלשהו מעיזבון המנוח.
21
22 42. כפי שיפורט להלן, אזי לאחר עיון בכלל הראיות והעדויות שהובאו בפני, מצאתי לקבוע שהצוואה
23 משקפת את רצונו של המנוח, ואין בידי לקבל את טענת המתנגדות.
24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1
2 43. מחומר הראיות שהונח בפני, עולה באופן ברור וחד משמעי שהמנוח ראה גם את המשיבות כבנותיו,
3 ושוכנעתי שרצונו היה לחלק את רכושו באופן שווה בין כלל הצדדים (המתנגדות, המבקש וכן
4 המשיבות) כפי שציווה בצוואתו.
5 להלן אפרט טעמי לקביעה זו בהתבסס על חומר הראיות שהובא בפני.
6
7 44. המנוח התגרש טרם עלייתו לארץ עם המתנגדות (בשנת 1971), וזמן מה לאחר מכן הוא נישא בשנית
8 לאמן של המשיבות, ומנישואיו השניים נולד המבקש. המנוח ורעייתו המנוחה גידלו יחדיו את כלל
9 ילדיהם. מהראיות שהובאו בפני שוכנעתי שהמנוח אכן ראה גם במשיבות בנותיו לכל דבר, הוא גידל
10 אותן כבנותיו משחר ילדותן, בצוותא עם ילדיו הביולוגיים, וההוראות בצוואתו בדבר חלוקה שווה בין
11 כלל "ילדיו" עולה בקנה אחד עם רצונו כעולה מהראיות והעדויות שהובאו בפני.
12
13 א.1 תעודת רפואית מטעם הד"ר חיים שם דוד (נספח 3 לתצהירי המתנגדות)-
14 45. ברקע הכללי לתעודה הרפואית הנ"ל צוין שהמנוח הינו "אלמן +6 ילדים". מעדותו של הד"ר שם דוד
15 בפני עולה שעובדות הרקע שפורטו בתעודת הרופא שנערכה על ידו הובאו בפניו ע"י המנוח. הד"ר שם
16 דוד זומן לעדות מטעם המתנגדות, ובחקירתו העיד שהמנוח הציג את עצמו בפניו כאב לשישה ילדים
17 (16, 27-28).
18 בתעודת הרופא צוין גם שהמנוח ורעייתו גידלו יחדיו את ילדיהם במשותף, וכלהלן:
19
20 " התחתן לראשונה בשנת 1967. התגרש בתחילת שנת 1970.
21 מנישואים אלו נולדו 3 בנות (■■■ ו ■■■). נישואיו השניים-
22 התחתן עם אישה גרושה שהיו לה 2 בנות. גידלו את הילדים שלהם
23 במשותף. מנישואים אלה נולד א., הבן המשותף."
24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיצוני:

1 ובהמשך צוין שהמנוח "יודע את מספר הנכדים שלו כי לכל ילד יש 3 ילדים. סה"כ מספר הנכדים
2 הוא 18". מדברים אלה עולה שהמנוח כלל במספר נכדיו גם את ילדיהם של המשיבות- וכפועל
3 יוצא ראה גם במשיבות כבנותיו.

4
5 2.א עדותה של המתנגדת 3

6 46. המתנגדת 3 הודתה בחקירתה שהמנוח ורעייתו ז"ל גידלו את ילדיהם יחדיו, והסבירה שלא ציינה זאת
7 בתצהירה משום שהמשיבות אינן בנותיו של המנוח (עמ' 24 שורות 35-36, וכן עמ' 25 שורות 1-2).
8 כאשר עומתה עם האמור בתעודת הרופא בה צוין שהמנוח הציג את עצמו כאב לשישה ילדים, השיבה:
9 "האם הוא הכיר בהם? האם הוא אימץ אותם? (25, 9-11). כלומר לא הכחישה את עצם העובדה
10 שהמנוח הציג את עצמו בפני הד"ר שם דוד כאב לשישה ילדים.
11 בנוסף כאשר נשאלה המתנגדת 3 בחקירתה לגבי דברי המטפלת בתמלול שצורף מטעמה, מהם עולה
12 שהמנוח לא ראה כל הבדל בין ילדיו הביולוגים לבין המשיבות, התחמקה ממתן תשובה וענתה: "את
13 השאלה הזו תפנה למי ששמע את השיחה הזו ולא לי..." (עמ' 26, 3-7). זאת מבלי להכחיש את
14 הדברים לגופם.

15
16 3.א עדותה של המתנגדת 1

17 47. גם המתנגדת 1 לא הכחישה שהמנוח אכן נהג להציג את המשיבות כבנותיו לכל דבר ועניין (עמ' 30, 1-
18 4).
19 כאשר הופנתה לתעודת הרופא של הד"ר שם דוד ממנה עולה שהמנוח הציג את עצמו כאב לשישה
20 ילדים, השיבה שהסטוס של המנוח היה שהוא אכן היה אלמן ואב לשישה ילדים כפי שהציג את עצמו
21 בשנת 2014 בפני הד"ר שם דוד, אך טענה כי אין בכך כדי להשליך לגבי חלוקת עיזבונו, וכלהלן:
22

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק הייצוגי:

- 1 " ש. בשנת 2014 מפנה לנספח 7 לתצהיר שלנו, ת/3 לתצהירך הוא
- 2 העיד שכל מה שכתב בתעודה רפואית כתב מפיו של אביך והוא
- 3 הציג את עצמו כאלמן + 6 ילדים?
- 4 ת. זה המצב שלו בחיים כאלמן + 6 ילדים אבל לגבי החלוקה מה נותן
- 5 ומה לא נותן". (עמ' 30, 10-8) (ההדגשה שלי-ר.ב.)
- 6
- 7 ובהמשך, המתנגדת 1 הודתה גם שבעת שהמנוח אמר שהוא אב לשישה ילדים, הוא דיבר דברי אמת:
- 8 " ש. את אומרת שהיו שתי דירות והוא מעולם לא ראה אותן כבנותיו
- 9 הביולוגיות והרופא לא שאל אותן אם הן ביולוגיות או לא אביך
- 10 אמר שהוא אלמן + 6 ילדים?
- 11 ת. הוא צריך לומר את האמת ואמר שיש לו 6 ילדים. (30, 26-24)
- 12 (ההדגשה אינה במקור- ר.ב.)
- 13
- 14 בנוסף, כאשר המתנגדת 1 נשאלה לגבי התמלול ודברי המנוח לפיהם אין הבדל בין ילדיו הביולוגיים לבין
- 15 המשיבות, אישרה המתנגדת 1 שהמנוח אכן התכוון בדבריו אלה לכלל הצדדים וליחסו השווה אליהם
- 16 (עמ' 31, 19-17).
- 17 מעדות המתנגדת 1 עלה בנוסף שגם בחייו המנוח ביקש לבצע חלוקה שווה בין ילדיו הביולוגיים ובין
- 18 המשיבות, וכהאי לישנא:
- 19
- 20 " ש. הוא מדבר על הלך הרוח שלו והולך לפי דבריך לא הכוונה לצוואה,
- 21 אבל הוא אומר שהוא לא רואה הבדל ביניכן לבינן, מדוע לא יכול
- 22 לצוות באופן שווה?

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיצוני:

1 ת. הוא חילק באופן שווה חלק מהדברים כי כך הוא חונך וכך אנחנו
2 חונכנו אך לעניין הירושה מה שהותיר אחריו זה לא קשור לסיפור
3 הזה.
4 בנכס הזה שנמכר הוא חילק לחלקים והוא אמר שהלך לנאמנות
5 ואיני יודעת איזה נאמנות. " (עמ' 31, 30-26)
6 (ההדגשה אינה במקור- ר.ב.)
7

8 בהמשך החקירה הנגדית, לשאלת בית המשפט באשר לכוונת המנוח לחלק בחייו כספים בין כלל הצדדים,
9 לרבות המשיבות, העידה:

10
11 " הנכס נמכר ואמר שאין הבדל בין ששת הילדים והוא מחלק
12 לכולם האם זה נכון, וזה לא קשור לצוואה אלא לעניין הנכס שנמכר
13 אני משיבה, שנכון, מהכספים הוא קנה דירה נוספת. " (31, 32-31)
14 (ההדגשות שלי- ר.ב.)
15

16 ובהמשך, לשאלת בית המשפט, אישרה מפורשות שהמנוח נהג עם כלל הצדדים בצורה שווה שכן מדובר
17 "ביושר של אבא", וכלהלן:

18
19 " לשאלת ביהמ"ש את אומרת שהוא לא רואה אותן כבנותיו אז
20 מדוע הוא מחלק שווה בשווה בין כולם, אני משיבה שאבא שלי
21 היה עם כולן אותו דבר, המדובר ביושר של אבא. " (31, 34-33)
22 (ההדגשות שלי- ר.ב.)
23

24 והדברים מדברים בעד עצמם, ומוכיחים שהמנוח אכן ראה את המשיבות כבנותיו.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק הייצוגי:

1

2

4.א עדותו של המבקש

3

גם מעדות המבקש בחקירתו הנגדית עלה שהמנוח ורעייתו ז"ל ראו בכלל ילדיהם כילדים משותפים:

4

5

"... ז"א שאבי ואימי גידלו 6 ילדים, אומנם שאינם ביולוגיים כל

6

אחד מהצד שלו אך הסתכלו על כך כשישה ילדים." (עמ' 43, 18-

7

19).

8

9

5.א הימנעות מחקירת עורכת הצוואה

48. על המתנגדות לעמוד בנטל השכנוע להוכחת טענותיהן, ונטל השכנוע להוכיח שהצוואה אכן אינה משקפת

11

את רצונו של המנוח מוטל לפתחן.

12

49. הימנעותן של המתנגדות מלזמן את עורכת הצוואה ועדות הקיום להעיד בהליך דגן פועלת לחובתן. כלל

14

ידוע הוא כי מעמידים בעל-דין בחזקתו, שלא ימנע מבית המשפט ראייה, שהיא לטובתו, ואם נמנע מהבאת

15

ראייה רלבנטית שהיא בהישג ידו, ואין לכך הסבר סביר, ניתן להסיק, שאילו הובאה הראייה, היא הייתה

16

פועלת נגדו. ככל שהראייה יותר משמעותית, כן רשאי בית המשפט להסיק מאי-הצגתה מסקנות מכריעות

17

יותר וקיצוניות יותר נגד מי שנמנע מהצגתה (וראו לעניין ע"א 548/78 שרון נ' לוי פד"י לה (1)

18

736, רע"א 55/89 קופל (בהיגה עצמית) בע"מ נ' טלקאר בע"מ פ"ד מד (4) 595, ע"א 2273/90

19

לימה חברה ישראלית לתעשיות כימיות בע"מ נ' פריץ רוזנברג ואח' פ"ד מז (2) 606, ע"א 9656/05

20

שוורץ נ' רמנוף (27.07.08), וכן ע"א 465/88 הבנק למימון ולסחר בע"מ נ' מתתיהו פ"ד מה(4)

21

(651).

22

בנדוננו, מדובר בהימנעות של המתנגדות מהעדת עורכת הצוואה ועדות הקיום. המדובר בעדויות הניצבות

23

והנטועות בלב המחלוקת שבפני, ובנסיבות אלה הימנעותן של המתנגדות מהעדתן של שתי העדות הנ"ל

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

1 הינה משמעותית ומביאה למסקנה לפיה באם עדות אלה היו מעידות בפני, עדותן הייתה תומכת דווקא
2 בטענות המבקש.
3
4 50. המסקנה העולה מכל הנ"ל הינה שהמנוח ראה גם במשיבות חלק מילדיו, ובנסיבות אלה שוכנעתי
5 שהוראות צוואתו בדבר חלוקה שווה של רכושו בין 'ששת ילדיו' משקפת את רצונו ואופן התנהלותו
6 בחייו.
7
8 51. אשר על כן, טענת המתנגדות לפיה הצוואה אינה משקפת את רצון המנוח נדחית בזאת.

9
10 **ב. האם חתימתו של המנוח על הצוואה זריפה?**

11
12 52. בסיכומיהן חזרו המתנגדות וטענו שהחתימה על הצוואה איננה חתימתו של המנוח. המתנגדות הפנו לחוות
13 דעת של מומחית מטעמם, אשר צורפה לכתב ההתנגדות, אשר אינה מהווה חלק מחומר הראיות שבפני
14 (ראו פרוטוקול הדיון מיום 7.6.2022).

15
16 53. בדיון שהתקיים ביום 7.6.2022, מונה, בהסכמת הצדדים מר אמנון בצלאלי, מומחה לכתבי יד מטעם
17 בית המשפט, לצורך בחינת הטענות בעניין חתימת המנוח על הצוואה. חוות דעתו של המומחה הוגשה
18 לתיק ביום 28.8.2022, ומסקנתו הייתה שהחתימה על הצוואה הינה חתימתו של המנוח, ואין מדובר
19 בזיוף.

20
21 54. סעיף 8(ג) לחוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה-1995, קובע כלהלן:

22
23 " מונה מומחה או יועץ מטעם בית המשפט, לא יהיה בעל דין
24 רשאי להביא עדות נוספת של מומחה מטעמו, אלא ברשות בית
25 המשפט."

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

1

2

ובסעיף 25(ח) לתקנות בית המשפט לענייני משפחה (סדרי דין), תשפ"א-2020, נקבע כלהלן:

3

" בעל דין לא יגיש חוות דעת של מומחה מטעמו אלא לאחר שבית

4

המשפט בחן אם לתת החלטה לפי סעיף 8(ג) לחוק."

5

55. דהיינו: המתנגדות לא היו רשאית להגיש חוות דעת של מומחה מטעמן, הן לפני מינויו של

7

המומחה, קל וחומר לאחריו, ולא היה כל מקום לשוב ולהפנות בסיכומיהן לחוות הדעת של

8

המומחית מטעמן, חוות דעת שאינה חלק מחומר הראיות שבפני.

9

56. כאמור, מסקנתו החד משמעית של המומחה הייתה שהצוואה נחתמה ע"י המנוח. בתשובות המומחה

11

לשאלות ההבהרה שנשלחו אליו ע"י ב"כ המתנגדות, חזר המומחה, ואף ביתר שאת, על קביעה זו.

12

57. הנטל להוכיח שנפל בחוות דעת המומחה מטעם בית המשפט פגם המצדיק חריגה מקביעותיו ומסקנותיו,

14

מוטל במלואו על בעל הדין המעלה טענות אלה (ראו תמ"ש (קר') 16591/05, בש"א 2097/07 י.ד.

15

נ' י.מ. (פורסם בנבו) 27/08/2007); תמ"ש (ב"ש) 17661/04 ט.מ נ' ט.ב (פורסם בנבו) 17/07/2008

16

בנבו]; ת"ע (ב"ש) 1472/05 ב.י. נ' א.ע. (פורסם בנבו); תמ"ש (טב') 58528-10-

17

10 ח.כ. נ.מ.כ. (26/02/2012, פורסם במאגרים [פורסם בנבו]).

18

58. במקרה דנן לא עלה בידי המתנגדות להוכיח שנפל בחוות דעתו של המומחה פגם המצדיק חריגה

20

מקביעותיו ומסקנותיו של המומחה כמפורט בחוות דעתו:

21

22 ראשית: המתנגדות לא עתרו לזמן את המומחה להיחקר על חוות דעתו בהתאם לתקנה 25(ו)

23

לתקנות הנ"ל. בחקירתה הנגדית המתנגדת 3 העידה שהיא אינה יודעת מדוע לא זומן

24

המומחה להיחקר על חוות דעתו (עמ' 23, 1-3)

25

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ.נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1 על אף שמדובר בצוואה בעדים אשר נחתמה בפני שתי עדות (אחת מהן הינה עורכת
2 הצוואה), המתנגדות לא עתרו לזימון העדות הנ"ל להעיד בהליך שבפני. בחקירתן לא סיפקו
3 המתנגדות כל נימוק להימנעות זו (עמ' 23, 2-3, עמ' 28, 24-26) הימנעות זו פועלת
4 לחובתן (ראו פירוט לעיל).
- 5
- 6 עיקר טענת המתנגדות כנגד חוות דעתו של המומחה, הינה שקביעתו כמפורט בחוות דעתו
7 אינה בדרגת וודאות הגבוהה ביותר אלא בדרגה השנייה בלבד. מצאתי שטענה זו הועלתה
8 תוך התעלמות מתשובות המומחה לשאלות ההבהרה שהופנו אליו ע"י המתנגדות.
9 בתשובותיו מיום 23.10.2022 לשאלות ההבהרה פירט המומחה שישנן 7 דרגות
10 המשמשות אותו בעבודתו, כאשר דרגה מס' 1 הינה הגבוהה ביותר. לגבי דרגה 2 (שנקבעה
11 בחוות דעתו) פירט המומחה שמשמעותה היא שהוא מצא זהות בתכונות הכתיבה בין כתב
12 היד שבמחלוקת ובין דוגמאות החתימה שהובאו בפניו **במידה שאינה מותירה בו ספק של
13 ממש שכתב היד שבמחלוקת אכן נכתב בידי כותב הדוגמאות.**
- 14 דהיינו: גם בטענה זו אין כדי להועיל למתנגדות, ובשים לב כי כאמור הן לא עתרו לזמן
15 את המומחה להחקר על חוות דעתו, הרי שלא עלה בידיהן לקעקע את קביעותיו ומסקנותיו
16 בחוות דעתו.
- 17
- 18 המתנגדת 3 נשאלה בחקירתה האם נוכח קביעות המומחה היא עודנה עומדת על הטענה
19 לפיה חתימתו על הצוואה זויפה, והשיבה "אני לא יודעת" (עמ' 22 שורות 35-36, עמ'
20 23 שורה 1).
- 21
- 22 59. דהיינו: חוות דעתו של המומחה הינה חד משמעית ומבוססת, ולא מצאתי שקיים כל טעם ראוי
23 המצדיק חריגה מקביעותיו ומסקנותיו במקרה דנן.
- 24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק היצוני:

- 1 60. נוכח כל שפורט לעיל, מצאתי לאמץ קביעות המומחה בחוות דעתו ככתבן וכלשונו, והריני קובע
2 שהחתימה על הצוואה הינה חתימתו של המנוח.
3
4 61. אשר על כן גם טענת המתנגדות, לפיה חתימת המנוח על הצוואה זויפה, נדחת בזאת.
5
6 ג. האם נפל פגם בצוואה?
7
8 62. טענת המתנגדות לפגם בצוואה התבססה על טענה נוספת לפיה המנוח כלל לא ידע לקרוא ולכתוב בשפה
9 העברית בעוד שצוואתו נערכה בעברית, ועל כן, עפ"י הנטען, המנוח לא הבין את תוכן הצוואה. המבקש
10 הכחיש טענות אלה.
11
12 63. תחילה יש להכריע בשאלה האם המנוח אכן לא ידע קרוא וכתוב בעברית כטענת המתנגדות. בשים לב
13 שהמבקש הכחיש טענות אלה, וצירף לתגובתו להתנגדות לקיום הצוואה מסמכים רבים אשר יש בהם
14 להפריך טענה זו, אזי הנטל להוכיחה מוטל על המתנגדות.
15
16 64. בסעיף 33 להתנגדות נטען שהמנוח לא ידע קרוא וכתוב בעברית, כלהלן:
17
18 " המנוח, היה דובר את השפה הצרפתית, לא מבין טוב עברית, ולא
19 ידע לקרוא ולכתוב עברית."
20 (ההדגשה שלי- ר.ב.)
21
22 ויודגש; טענת המתנגדות לא הייתה ששליטתו של המנוח בקריאה וכתובה בעברית הייתה
23 חלקית/מוגבלת, אלא שהמנוח כלל לא ידע קרוא וכתוב בעברית.
24 על טענה זו חזרו המתנגדות, באופן כמעט זהה, גם במסגרת תצהירי עדותן הראשית. (ראו סע' 18
25 לתצהירי המתנגדות).

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ.נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיצוני:

1

2 לתמיכה בטענותיהן הפנו המתנגדות לתעודת רופא שערך הד"ר חיים שם דוד מיום 7.11.2014 (ת/3)
3 לתיק המוצגים מטעמן), בה צוין כלהלן:

4

5 " אינו יודע קרוא וכתוב עברית. לדבריו יודע יותר טוב לקרוא

6 בצרפתית..."

7

8 להשלמת התמונה יצוין שלכתב ההתנגדות עצמו צורפו מסמכים שונים בעברית החתומים על ידי המנוח
9 אשר חלקם אף נערכו על ידו בכתב ידו (ראו נספח ג' בעמ' 58-32 להתנגדות). **העובדה שהמתנגדות**
10 **עצמן צירפו להתנגדות שהוגשה מטעמן מסמכים בעברית שנחתמו (ובחלקם גם נכתבו) ע"י המנוח,**
11 **סותרת את טענתן להיעדר יכולת מוחלטת של המנוח לקרוא ולכתוב בעברית.**

12

13 65. בתגובתו להתנגדות לקיום הצוואה, המבקש הכחיש טענות אלה וטען שהמנוח ידע לקרוא ולכתוב
14 בעברית, אמנם לא ברמה בה שלט בשפת אמו- צרפתית, אך במידה מספקת על מנת לקרוא לכתוב
15 ולשוחח בעברית (ראו סעיף 42 לתגובה להתנגדות). המבקש טען בנוסף שהמנוח ניהל עסק עצמאי
16 בישראל במשך כ-20 שנה, חתם וערך מסמכים בעברית לצורך ניהול ענייניו השוטפים, ואף התקשר
17 בעסקאות מקרקעין שונות. לתגובתו צורפו מסמכים רבים בעברית החתומים ע"י המנוח, אשר חלקם גם
18 נערכו על ידו בכתב ידו (נספח 5 לתגובתו מיום 17.11.2021).

19

20 66. הנטל להוכחת הטענה לפיה המנוח כלל לא ידע לקרוא ולכתוב בעברית מוטל על המתנגדות. קל וחומר
21 נוכח הראיות הרבות שצורפו ע"י המבקש לתגובתו לכתב ההתנגדות והראיות שצורפו ע"י המתנגדות
22 עצמן.

23 כפי שיפורט להלן, מצאתי שהמתנגדות לא עמדו בנטל זה, ולא שוכנעתי שהמנוח אכן לא ידע

24 קרוא וכתוב בעברית כנטען על ידן- ההפך הוא הנכון. מהראיות והעדויות שהובאו בפני עולה

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק היצוני:

- 1 **שהמנוח ידע לכתוב ולהתנהל בשפה העברית במידה מספקת אשר אפשרה לו לקרוא בעצמו את**
 2 **הצוואה.**
 3 **להלן אפרט טעמי לקביעה זו.**
 4
 5 67. **עדותו של העד מטעם המתנגדות הד"ר חיים שם דוד** – עיקר טענתן של המתנגדות נסמכת על תעודת
 6 הרופא החתומה ע"י ד"ר שם דוד. כבר עתה יוער שמתעודת הרופא לא עולה באופן חד משמעי שמנוח
 7 כלל לא ידע קרוא וכתוב בעברית, ובהמשך לאמור בתעודת הרופא בדבר היעדר יכולת לקרוא ולכתוב
 8 עברית, צוין: "לדבריו יודע יותר טוב לקרוא בצרפתית" – דהיינו: הדברים סויגו והובהרו בתעודת הרופא,
 9 ולא ניתן להתעלם מהסיפא למשפט עליו סומכות המתנגדות את טענותיהן.
 10 בחקירתו העיד הד"ר שם דוד שבבדיקה שהוא ערך למנוח בשנת 2014, המנוח דיבר עמו בעברית באופן
 11 שוטף (עמ' 19, שורות 1-2), וכן העיד שהוא כלל אינו יודע באם המנוח אכן לא ידע לכתוב ולקרוא
 12 בעברית (עמ' 18 שורות 24-25), ועניין זה כלל לא נבדק על ידו. העד הנ"ל אישר בעדותו שהאמור
 13 בתעודת הרופא, לעניין היעדר יכולת לקרוא ולכתוב בעברית כביכול, הובא מפיו של המנוח מבלי שהוא
 14 עצמו בדק זאת (עמ' 15, 10-7, וכן עמ' 18, 35-36). בהמשך חקירתו, לשאלת בית המשפט, הבהיר
 15 הד"ר שם דוד שבעת הבדיקה המנוח סייג את דבריו אלה בדבר היעדר מוחלט של יכולת לקרוא ולכתוב
 16 בעברית, ובהמשך דבריו אמר שהוא מסוגל לקרוא בעברית, אך שליטתו בצרפתית טובה יותר, וכלהלן:
 17
 18 " ...יכול להיות שהשליטה של המנוח לעניין קריאה וכתובה ממה
 19 שכתבת שאינו יודע קרוא וכתוב, אני משיב, אני במחשב וכל מה
 20 שהוא אומר לי אני כותב ואני מניח שהיתה שאלת המשך האם
 21 אתה לא יודע כלל עברית וכנראה שאמר שהוא כותב וקורא יותר
 22 טוב בצרפתית. לדבר בעברית הוא ידע טוב מאוד אבל הפתיע אותי
 23 מבחינת אוצר המילים." (עמ' 18, 30-36, וכן עמ' 19, 1-2)
 24 (ההדגשות אינן במקור-ר.ב.)
 25

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק היצוני:

- 1 ושוב יודגש; בתעודת הרופא עצמה צוין שלדברי המנוח הוא יודע לקרוא טוב יותר בצרפתית.
2 כלומר גם מתעודת הרופא לא עולה היעדר מוחלט של יכולת לקרוא ולכתוב בשפה העברית כנטען
3 ע"י המתנגדות.
4
5 68. המבקש צירף מסמכים רבים אשר יש בהם להפריך את הטענה לפיה המנוח כלל לא ידע קרוא וכתוב
6 בעברית. בין היתר צורף אישור מיום 1.6.1972 ממנו עולה שהמנוח למד עברית באולפן (נספח 2
7 לתגובה), הסכם מכר מיום 8.6.2017 במסגרתו רכש המנוח דירת מגורים באשקלון הערוך בעברית
8 והחתום ע"י המנוח (נספח 3 לתגובה), הסכם שכירות מיום 6.8.2000 הערוך בשפה העברית והחתום
9 ע"י המנוח (נספח 4 לתגובה), וכן מסמכים שונים נוספים בכתב ידו של המנוח שנכתבו בעברית (נספח
10 5 לתגובה).
11
12 המתנגדות בחרו שלא להתייחס למסמכים אלה בתצהירי עדותן הראשית, ולא סיפקו כל גרסה
13 עובדתית שיש בה לשלול את שליטתו של המנוח בעברית כעולה מהמסמכים שצורפו, וכן לא
14 התייחסו במאום בתצהיריהן גם לטענות המבקש לפיהן המנוח התגורר בישראל מאז ראשית שנו
15 השבעים שך המאה הקודמת, וניהל עסק עצמאי בישראל במשך כ-20 שנה, ולצורך כך נדרש
16 לשימוש שוטף בעברית.
17 היעדר גרסה בעניינים אלה פועל לחובת המתנגדות, שעה שבעת הגשת תצהירי עדותן הראשית
18 כבר הייתה פרושה בפניהן המסכת העובדתית הנ"ל במלואה.
19
20 זאת ועוד; המבקש כלל לא נחקר במסגרת חקירתו הנגדית על המסמכים שצורפו (אשר צורפו בשנית
21 גם לתצהירו), וגם בהליך ההוכחות לא הובא ע"י המתנגדות כל הסבר מניח את הדעת לשליטתו של
22 המנוח בשפה העברית כעולה מהם.
23
24 69. גם חקירות הצדדים הפריכו את הטענה לפיה המנוח כלל לא ידע קרוא וכתוב בעברית.

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חישובי:

- 1 המתנגדת 1 העידה בין היתר: "אבא שלי היה קשה לו לקרוא..." (עמ' 30 שורה 29). ברם, קושי
2 בקריאה אינו בגדר היעדר מוחלט של יכולת לקרוא ולכתוב בעברית כנטען בהתנגדות.
3 גם המתנגדת 2 סייגה את גרסתה בדבר היעדר יכולת מוחלטת של המנוח לקרוא ולכתוב בעברית במהלך
4 חקירתה הנגדית, ובעת שנשאלה באם לטענתה המנוח כלל לא הבין עברית או שהחתימה על הצוואה
5 איננה חתימתו, השיבה שכוונתה הייתה שהמנוח לא חתם על צוואתו, וכלהלן:
6
7 " ש. לפני דקה אמרת לנו שמבחינתך היות ולא דובר את השפה העברית
8 זו לא חתימתו, מה טענתך האם כי לא הבין עברית או לא חתם
9 בפועל?
10 ת. בשבילי הוא לא חתם בפועל. " (עמ' 22, שורות 29-31)
11
12 70. המתנגדת 2 לא התייצבה לדיון ההוכחות, ובהחלטה מיום 27.6.24 הוריתי על הוצאת תצהיר עדותה
13 הראשית מהתיק.
14
15 71. מנגד, מצאתי שבגרסתו של המבקש לעניין יכולתו החלקית של המנוח לכתוב ולקרוא בשפה העברית
16 לא חלו תמורות במהלך חקירתו הנגדית, וטענותיו לא נסתרו ולא הופרכו. המבקש חזר בעדותו על
17 גרסתו לפיה שליטתו של המנוח בעברית הייתה חלקית ופחותה משליטתו בצרפתית, אך המנוח היה
18 מסוגל לכתוב ולקרוא בעברית ברמה בסיסית אשר אפשרה לו להבין את האמור בצוואתו, וכלהלן:
19
20 " נכון אבא שלי לא ידע קרוא וכתוב בשפת אם אבל התמצאות
21 בשמות הוא ידע. לא הגיוני שאדם שמנהל עסקים לא יכול לקרוא
22 את השם אודי. " (42, שורות 4-2)
23
24 ובהמשך:

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק הייצוגי:

- 1 " הקריאה שלו הייתה מוגבלת. הוא ידע ברמה של כיתה ד', משהו
2 כזה, זו האמת/ כל דבר גם מול רשויות המס עבר דרכי. " (עמ' 42,
3 שורות 6-7).
4
5 72. העובדה שהמנוח התקשה בקריאה בעברית אין פירושה שהוא כלל לא ידע קרוא וכתוב בעברית
6 כטענת המתנגדות, וגם אם המנוח התקשה בקריאה, משמעות הדבר אינה שהוא לא היה מסוגל
7 לקרוא את צוואתו ו/או להבין שמדובר בצוואה. קושי בקריאה בעברית אינו מהווה היעדר מוחלט
8 של יכולת לקרוא בעברית, מהראיות שהוצגו בפני טענה זו נשללה כאמור.
9
10 73. לכך יש להוסיף כי הצוואה נערכה ע"י עורכת הדין ליליאנה צור. מהמסמכים שצורפו ע"י המתנגדות
11 עצמן עולה שעורכת הדין צור ייצגה את המנוח בעסקת מכר קודמת בשנת 2017 (ראו עמ' 54-42
12 להתנגדות לקיום הצוואה), וגם בכך יש לתמוך בטענה שהמנוח הבין את המסמכים עליהם חתם.
13
14 74. כפי שפורט לעיל, המתנגדות לא ביקשו להעיד את עורכת הצוואה ועדות הקיום, וגם הימנעות זו פועלת
15 לחובתם בכל הקשור לנטל שרביץ לפתחן להוכחת הטענה העובדתית לפיה המנוח כלל לא ידע קרוא
16 וכתוב ולא היה מסוגל לקרוא את תוכן הצוואה.
17
18 75. בנסיבות אלה אין בידי לקבל את טענת המתנגדות לפיה המנוח כלל לא ידע לכתוב ולקרוא בשפה
19 העברית, והנני דוחה טענה זו. הוכח בפני שהמנוח, אשר עלה לארץ בשנת 1971 ובעת עריכת
20 צוואתו היה אזרח ותושב מדינת ישראל במשך כ-48 שנה, כתב בשפה העברית ועשה שימוש
21 בעברית בחייו, והטענה לפיה הוא כלל לא ידע לקרוא ולכתוב בעברית הופרכה במסגרת הליך
22 ההוכחות.
23

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1 בכלל נסיבות העניין, ונוכח הראיות שהונחו בפני, מצאתי להעדיף את גרסתו של המבקש ולפיה
2 המנוח ידע לקרוא ולכתוב בעברית, גם אם ברמה חלקית ופחותה משמעותית משליטתו בשפה
3 הצרפתית שהייתה שפת אמו, ולא שוכנעתי ששליטתו החלקית הנ"ל מנעה מהמנוח מלקרוא ולהבין
4 את צוואתו, אף אם הדבר היה כרוך בקושי.
5
6 76. על כן, ובשים לב כי הצוואה נשוא ההליכים שבפני הינה צוואה בעדים בהתאם לסעיף 20 לחוק הירושה,
7 ונוכח העובדה שעל פני הדברים שני מרכיבי היסוד ביחס לצוואה בעדים הקבועים בסעיף 25(ב)(2)
8 לחוק (הצוואה בכתב והמנוח הביאה בפני שני עדים) מתקיימים, וכעולה מהאמור בסעיף 7 לצוואה
9 המנוח הצהיר בפני שתי עדות הקיום שזו צוואתו, לא מצאתי שנפל כל פגם צורני בצוואה.
10
11 77. בכלל נסיבות העניין, הפנייתן של המתנגדות לפסקי הדין בע"א 423/75 בן נון נ' ריכטר ואח', לא(1)
12 372 (1976)-להלן: "עניין בן נון", וכן לע"א 2119/94 לנדאו נ' וין, מט(2) 077 (1995)- להלן:
13 "עניין לנדאו", אין בה להועיל להן- שעה שבאותם מקרים היה מדובר במצווים אשר לא הייתה מחלוקת
14 שלא ידעו לקרוא ולכתוב בעברית. ברם, במקרה שבפני זה אינו המצב, ואין מדובר במצווה שכלל
15 אינו יודע לקרוא את השפה בה נערכה צוואתו.
16 במצב דברים זה, ובשים לב שלא הוכח בפני שהמנוח לא ידע קרוא וכתוב בעברית, לא מצאתי
17 שנטל הבאת הראיות הועבר למבקש, והנני דוחה גם טענה זו.

18

19 78. אשר על כן, גם טענת המתנגדות לפיה נפל פגם בצוואה נדחית בזאת.

20

21 האם המבקש נטל חלק בעריכת הצוואה?

22

23 79. סעיף 35 לחוק קובע כדלקמן:

24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1 " הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה
- 2 או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת
- 3 צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה – בטלה."
- 4
- 5 80. סעיף זה קובע שלוש חלופות אשר בהתקיים אחת מהן, יוכל בית המשפט לקבוע שקיימת מעורבות
- 6 אסורה בעריכת הצוואה:
- 7 חלופה ראשונה- מי שערך את הצוואה.
- 8 חלופה שנייה- מי שהיה עד לעשיית הצוואה.
- 9 חלופה שלישית- מי שלקח באופן אחר חלק בעריכת הצוואה.
- 10
- 11 81. השאלה אם נטל הזוכה על פי הצוואה חלק בעריכתה נבחנת על-פי הנסיבות. וכפי שנקבע בע"א 433/77
- 12 הררי נ' הררי, פ"ד לד(1) 776: זהו "ביטוי גמיש אשר מתמלא תוכן על-פי הנסיבות המיוחדות של כל
- 13 מקרה ומקרה".
- 14
- 15 82. בכתב ההתנגדות לא נטען שהמבקש הוא שערך את הצוואה, אלא שהוא היה מעורב ונטל חלק בעריכתה
- 16 (ראו סעיף 42 להתנגדות), וכן שהמבקש היה נוכח והשתתף במעמד חתימת הצוואה ועריכתה (סעיף
- 17 45 להתנגדות).
- 18 על טענות דומות חזרו המתנגדות גם במסגרת תצהירי עדותן הראשית (ראו סעיפים 21-25 לתצהירי
- 19 המתנגדות). בסעיפים 22-23 לתצהירי המתנגדות הן הפנו להודעות SMS שכתב המבקש למתנגדת 1,
- 20 מהן עולה שהמבקש עצמו טען שהוא הסיע וליווה את המנוח, וכן קרא את הצוואה. בסעיף 24 לתצהיריים
- 21 נטען שמהודעות אלה עולה שהמבקש הודה שהוא שפנה לעורכת הדין שערכה את הצוואה, הסיע את
- 22 המנוח לעורכת הדין וליווה אותו והיה נוכח בעת עריכת הצוואה ואף קרא אותה.
- 23

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1 83. המבקש אישר במסגרת תגובתו להתנגדות לקיום הצוואה שהוא אכן הסיע את המנוח למשרדה של עורכת
2 הצוואה וליווה אותו לשם , אך הדגיש שנתר מחוץ לחזר ולא נכח בעת עריכת וחתימת הצוואה (ראו
3 סעיף 26 לתגובה הנ"ל). גם בסעיף 27 לתגובה המבקש הכחיש את הטענות לפיהן היה מעורב בעריכת
4 הצוואה. על טענות אלה חזר המבקש ביתר פירוט גם במסגרת סעיף 32 וכן 34-36 לתצהיר עדותו
5 הראשית.
- 6
- 7 84. דין הוא שפעולות שליחות עבור המצווה, הנוגעת לעריכת הצוואה, כגון שיחות עם המצווה, או התקשרות
8 עם עורך הדין שערך את הצוואה בנוגע לעריכתה, אינן באות בגדרו של סעיף 35 לחוק הירושה. (ראו
9 ע"א 6496/98 בוטו נ' בוטו, פ"ד נד(1) 19).
- 10
- 11 בגדרי פעולות שליחות כנ"ל אשר אינן עולות לכדי נטילת חלק בעריכת הצוואה נכללות נוכחות של
12 נהנה עפ"י הצוואה בעת חתימתה, לגביה נקבע שאין בה כשלעצמה כדי לפגוע בכשרות הצוואה (ראו
13 לעניין זה ע"א 4305/91 יהודית שדה נ' יצחק קבורס (נבו 31.12.1991); ע"א 6496/98 בוטו נ'
14 בוטו הנ"ל).
- 15
- 16 גם ביחס לפעולות הבאת המצווה לעורך הדין שטיפל בעבר בענייני הנמנה עצמו, וסיוע מצד הנהנה
17 בהשלמת פרטים שונים שנדרשו לצורך עריכת הצוואה, נקבע שהן אינן עולות כדי נטילת חלק בעריכת
18 הצוואה (ראו ע"א 2500/93 שטיינר נ' המפעל לעזרה הדדית של ארגון עולי מרכז אירופה, פ"ד
19 נ(3) 338).
- 20
- 21 גם העובדה שהנהנה עפ"י הצוואה הוא שהזמין את עורך הדין שערך את הצוואה ושילם את שכר-
22 טרחתו, ותוכנה של הצוואה נמסר לעורך הדין על-ידי הנהנה הנ"ל אין בה משום נטילת חלק פסול
23 בעריכת הצוואה (ראו ע"א 760/86 רוזן נ' שולמן, מג(3) 586 (1989)).
- 24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1 85. בכלל נסיבות נדוננו הגעתי לכלל מסקנה שטענות המתנגדות למעורבות מצד המבקש (הסעה, ליווי,
2 נוכחות במעמד עריכת הצוואה וקריאתה) אינן חורגות מגדרן של פעולות שליחות, והן אינן מהוות
3 מעורבות אסורה בעריכת הצוואה.
4
5 86. המתנגדות עצמן הצהירו שהעובדות הנטענות ביחס למעורבות הנטענת, הובאו לידיעתן ע"י המבקש
6 עצמו. המבקש לא הסתיר מהמתנגדות את פעולות השליחות שביצע עבור המנוח לרבות העובדה שהוא
7 היה זה שהסיע את המנוח למשרדה של עורכת הצוואה וליווה אותו, כמו גם את דבר העובדה שהוא קרא
8 את הצוואה. על טענות אלה חזר המבקש גם במסגרת תגובתו להתנגדות ובמסגרת תצהיר עדותו הראשית
9 וחקירתו הנגדית במסגרת הליך ההוכחות.
10
11 87. גם חקירות הצדדים תומכות במסקנה זו לפיה דינה של טענה זו בדבר מעורבות בעריכת הצוואה
12 להידחות.
13
14 המתנגדת 1 העידה שהיא אינה יודעת מה אירע במעמד עריכת וחתימת הצוואה (עמ' 32 שורות 11-5),
15 וכאשר נשאלה בשנית לגבי מעורבותו הנטענת של המבקש, השיבה כי הייתה למבקש השפעה על המנוח
16 (שם, שורות 15-14). מעדותה עולה שטענות המתנגדות הינן ספקולטיביות ונסמכות על הודעותיו של
17 המבקש.
18
19 המתנגדת 2 לא התייצבה לדיון ההוכחות ותצהירה הוצא מתיק בית המשפט ואינו מהווה חלק מחומר
20 הראיות שבפני.
21
22 המתנגדת 3 העידה שהיא אינה טוענת שהמבקש גרם למנוח לחתום על הצוואה, אלא שהוא היה נוכח
23 במקום בזמן החתימה על הצוואה (עמ' 23, שורה 5). ברם מעדותו של המבקש לא עולה שהוא נכח עם
24 המנוח בחדר בעת עריכת הצוואה והחתימה עליה- ההפך הוא הנכון.
25

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק היצוני:

- 1 המבקש טען שהצוואה נערכה ע"י עורכת הדין צור, ונחתמה בפניה ובפני עדה נוספת, והמבקש עצמו לא
2 נכח במעמד העריכה ו/או החתימה. טענות אלה לא נסתרו במאום במהלך חקירתו הנגדית של המבקש.
3 המבקש הבהיר בחקירתו מדוע נדרש להסיע את המנוח למשרדה של עורכת הצוואה (עמ' 35, שורות
4 32-36), אישר שהוא היה זה שהכיר למנוח את עורכת הצוואה עוד כאשר טיפלה עבור המנוח בעסקת
5 מכר (37, 3-7), העיד שהמנוח ביקש לערוך צוואה ושוחח עמו על כך (עמ' 37, 24-20), וכן העיד על
6 נסיבות עריכת הצוואה וחזר על גרסתו לפיה הוא לא היה נוכח בחדר בעת עריכתו וחתימת המנוח (עמ'
7 40, 14-18), והבהיר שקריאתו את הצוואה נעשתה לבקשת המנוח (42, 29-32).
8
9 88. המתנגדות נמנעו מזימון של עורכת הצוואה ועדת הקיום הנוספת לעדות בבית המשפט- עדויות שהיה
10 בהן כדי לשפוך אור על נסיבות עריכת הצוואה ונדרשו לצורך הוכחת טענותיהן בדבר המעורבות הנטענת
11 בעריכת הצוואה.
12 דין הוא שעל המתנגד לקיומה של צוואה לעמוד בנטל השכנוע להוכחת טענותיו. לפתחו מוטל נטל
13 השכנוע הסופי להוכיח שמבקש קיום הצוואה היה מעורב בעשייתה, באופן שיש בו כדי להביא לבטלות
14 זכייתו על פי סעיף 35 לחוק הירושה.
15
16 לא מצאתי שהתקיימה במקרה שבפני כל חזקה שהיה בה כדי להפוך את נטל הבאת הראיה ולהעבירה
17 לפתחו של המבקש גם בכל הקשור לטענה בדבר מעורבותו בעריכת הצוואה. במצב דברים זה, גם
18 הימנעותן של המתנגדות מהעדתן של עורכת הצוואה ועדת הקיום הנוספת, בהקשר של טענה זו, פועלת
19 לחובתן (ראו פירוט לעיל).
20
21 89. התוצאה הינה שגם הטענה בדבר מעורבות אסורה מצד המבקש בעריכת הצוואה נדחית בזאת.
22

23 ה. האם הצוואה נחתמה כתוצאה מהשפעה בלתי הוגנת על המנוח

24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק היצוני:

- 1 90. סעיף 30(א) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965, קובע כלהלן:
- 2
- 3 " הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת,
- 4 תחבולה או תרמית – בטלה. "
- 5
- 6 91. יש להבחין בין קיומה העובדתי של השפעה מצד הנהנה על המצווה, ובין שאלת ההשפעה הערכית-
- 7 נורמטיבית מצד הנהנה על המצווה. קביעת בית המשפט בשאלה באם מדובר בהשפעה או בהשפעה בלתי
- 8 הוגנת, תיעשה על פי מושגים של מוסר אישי וחברתי, תוך שעל בית המשפט להתחקות אחר רצונו
- 9 האמיתי של המצווה והאם יש בקיומה של ההשפעה הבלתי הוגנת לשלול רצון זה (ראו שוחט, גולדברג,
- 10 ופלומין: "דיני ירושה ועיזבון" הוצאת סדן, מהדורה שביעית מורחבת ומעודכנת, התשע"ד 2014,
- 11 בעמוד 124). מעבר להוכחת עצם קיומה של השפעה במישור העובדתי, על בית-המשפט להשתכנע
- 12 מנסיבותיה של אותה השפעה בקיומו של מרכיב בלתי הוגן הגלום בה, וכן להשתכנע שהצוואה אכן
- 13 הייתה פועל יוצא של אותו מרכיב בלתי הוגן.
- 14
- 15 92. נטל ההוכחה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת, מוטל על הטוען לקיומה של אותה השפעה. לשם הרמת
- 16 נטל ההוכחה על הטוען לקיומה להציג לכך ראיות משמעותיות (ע"א 245/85 יהודית אנגלמן נ' מרטה
- 17 קליין, מג (1) 772, 778 (1989); ע"א 3828/98 רחל מיכקשווילי נ' דוד מחקשווילי, נד (2) 337,
- 18 342 (2000)). טענה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת הינה טענה כבדת משקל, אשר לא ניתן
- 19 להעלותה מן הפה ולחוץ ולבססה על השערות וטענות נסיבתיות מבלי לתמוך טענות אלה בראיות
- 20 מהימנות ומוצקות. המתנגדים לקיום צוואה בשל טענה לקיומה של השפעה בלתי הוגנת שהופעלה על
- 21 המצווה נדרשים להביא בפני בית המשפט ראיות בכמות ובאיכות שיהא בהן להרים הנטל הרובץ לפתחם.
- 22
- 23 93. ההלכה הפסוקה התוותה ארבעה מבחני עזר מצטברים להכרעה בשאלה האם דינה של צוואה להתבטל
- 24 נוכח השפעה בלתי הוגנת, אשר בהתקיימם, תקום חזקה לכאורה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת,

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

1 המעבירה את נטל הבאת הראיות לעבר מבקש קיום הצוואה לשם סתירתה. (ראו לעניין זה (דנ"א
2 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה, נב 2, 813 (1998)). כן נקבע כי השימוש שייעשה
3 במבחני העזר הנ"ל יעשה בזהירות רבה, תוך הבנה שאין בקיומם כשלעצמם משום ראיה מספקת לקיומה
4 של השפעה בלתי הוגנת ואף לא להקמת חזקה בדבר קיומה. תלותו של המצווה בסיועו של האחר או
5 טיב קשריו עם אחרים או הסקת מסקנות מנסיבות עריכת הצוואה, לא בהכרח יהא בהם לשלול את רצונו
6 החופשי של המצווה.

7
8 94. בנסיבות נדוננו, לאחר בחינת התשתית הראייתית שהונחה לפניי, וכפי שיפורט להלן, לא מצאתי לקבל
9 טענות המתנגדות.

10

11 מידת עצמאותו הגופנית והשכלית של המצווה

12

13 95. טענות המתנגדות בעניין העדר תפקוד עצמאי של המנוח באופן שהוא פיתח תלות מוחלטת במבקש לא
14 רק שלא הוכחו, אלא שהטענות אף הופרכו בהליך ההוכחות. מהעדויות התצהירים והראיות שהובאו
15 בפני, עולה שבעת עריכת הצוואה המנוח היה עצמאי, וזה היה מצבו עד השנה האחרונה טרם פטירתו.

16

17 96. המתנגדות לא הביאו כל ראיה אשר ממנה יעלה שהמנוח לא היה עצמאי מהבחינה השכלית וההכרתית
18 במועד עריכת צוואתו.

19

20 97. זאת ועוד; הטענה לפיה המנוח לא היה עצמאי בעת עריכת צוואתו והיה תלוי בזולת לצורך התנהלותו
21 היום יומית (סעיפים 28-29 לתצהירי המתנגדות), הופרכה מיניה וביה בהליך ההוכחות.

22

23 מעדותה של המתנגדת 3 עלה שהמנוח היה עצמאי, ורק במהלך השנה האחרונה לחייו חלה התדרדרות
24 במצבו, וגם אז הוא נעזר בסיוע של מספר שעות שבועיות מטעם המל"ל:

25

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חישובי:

1 " לא נתת לי לסיים, אני אומרת שהייתי מגיעה מחיפה ויושבות איתו
2 במרינה אבא אהב את העצמאות שלו ואהב לראות אותנו, והוא היה
3 עצמאי. בשנה האחרונה מצבו התדרדר."

4 (עמ' 25, שורות 35-36) (ההדגשות אינן במקור - ר.ב.)

5
6 כאשר המתנגדת 3 התבקשה להבהיר הסתירה בין האמור בתצהירה ובין גרסת חקירתה, הבהירה
7 שהטענות המפורטות בתצהירה התייחסו למצבו של המנוח בשנה האחרונה לחייו, וכדאי לישנא:

8
9 " ש. מפנה לסעיף 28 לתצהירך, מקריא לך, אביך לא היה עצמאי והיה
10 תלוי ביום יום לפני שתי דקות אמרת שהוא היה עצמאי ?

11 ת. אני אומרת שזוהי בשנה אחרונה הוא היה פחות עצמאי היה לו
12 קטרקט

13 ש. מה שכתבת בסעיף 28 התכוונת רק לשנה האחרונה? ולא כתבת
14 בתצהירך שזוהי בשנה האחרונה.

15 ת. כן, הכוונה לשנה האחרונה. " (עמ' 26, 21-16)

16
17 גם המתנגדת 1 חזרה על טענות דומות במהלך חקירתה הנגדית:

18
19 " ש. מפנה לסעיף 28 לתצהירך שאביך לא היה עצמאי מבחינה פיזית
20 ושיכלית?

21 ת. אבי היה עצמאי מאוד אבל בשנה האחרונה כי המחלה היתה חזקה
22 יותר.

23 ש. את מתכוונת בסעיף 28 שזוהי רק לשנה אחרונה?

24 ת. לא, אבל, בשנה האחרונה זה החריף אבל בשנתיים האחרונות היה
25 קשה לו. הוא היה נוהג קצת אבל היה קשה, היה יוצא קצת

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק הייצוגי:

1 מהבית, ובשנה האחרונה היה קשה לו. כי היתה לו המחלה
2 סיאופידי ולבסוף הוא נפל מהמחלה הזו.. " (עמ' 32, 30-25)

3

4

ובהמשך העידה כלהלן:

5

6 " מאחר והתפקוד שלו היה קצר, וככה גם נכנס לביה"ח וסיים את
7 החיים שלו. אבא שלי היה עם האף גבוה מאוד ולא רצה שידעו
8 שהוא לא יכול לעשות את הדברים בכוחות עצמו. (עמ' 33, 13-12)

9

10 98. לסיכום- לא הובאה בפני כל ראייה ממנה יעלה שהמנוח אכן לא היה עצמאי מהבחינה השכלית וההכרתית
11 במועד עריכת הצוואה.

12

13 מבחן העזר השני - קיומה של תלות בין הזוכה לבין המצווה

14

15 99. לצורך ביסוס טענה זו טענו המתנגדות שהמבקש והמשיבות התגוררו באשקלון- עיר מגוריו של המנוח
16 (סע' 27 לתצהירי המתנגדות). ברם, במהלך הליך ההוכחות הודתה המתנגדת 3 שהמבקש כלל לא
17 התגורר באשקלון בתקופה בה נערכה הצוואה, אלא במרכז (ראו עמ' 26, שורות 8-15).

18

19 100. מעדותן של המתנגדות עולה שהמנוח התנהל באופן עצמאי במועד עריכת צוואתו, וההתדרדרות במצבו
20 הייתה בעיקרה בשנה האחרונה לחייו. דהיינו: במועד עריכת הצוואה (מאי 2018) המנוח היה עצמאי.
21 העובדה שהמנוח סמך על המבקש- בנו- אין בה כשלעצמה לשלול את רצונו העצמאי של המנוח ולייצר
22 תלות מהותית מובנית בין המנוח למבקש אשר היה בה לשלול את רצונו.

23

24

קשרי המנוח עם אחרים

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק חיזוני:

- 1
2 101. ככל שבמועד עריכת הצוואה היה המנוח מנותק לחלוטין או כי קשריו עם אחרים היו מוגבלים ומועטים,
3 אזי תתחזק ההנחה בדבר תלותו במבקש, וזאת ללא קשר לגורם או לסיבה שהביאו לבידודו (ראו ת"ע
4 47214-07-12 א' ל' נ' ש' א', [פורסם בנבו] (17.1.2016)).
5
6 102. במקרה דנן לא הוכח בפני שקשריו של המנוח עם אחרים נותקו או היו מוגבלים. מעדותן של המתנגדות
7 עלה כי הן נהגו להגיע לביקורים קבועים אצל המנוח, יצאו עמו למסעדות מחוץ לביתו, נפגשו עמו באופן
8 קבוע כרצונן, הודו שהמנוח המשיך להחזיק ברכב ולנהוג בו, ולא נוכחתי שהייתה מגבלה כלשהי בקיום
9 קשריו של המנוח עם אחרים.
10
11 **נסיבות עריכת הצוואה ומידת התערבותו של הזוכה בעריכתה**
12
13 103. המתנגדות לא פירטו דבר לעניין זה, וטענותיהן נסמכות על טענות המבקש עצמו (ראו פירוט לעיל).
14 המתנגדות גם לא עתרו לזמן את עורכת הצוואה ועדת הקיום הנוספת לעדות.
15
16 104. כפי שפורט לעיל, לא מצאתי כי פעולות השליחות שביצע המבקש עבור המנוח הנוגעות לעריכת הצוואה,
17 נכנסות לגדרי סעיף 35 לחוק הירושה.
18
19 105. גם תוכן הצוואה תואם את רצונו של המנוח כפי שהובא בפני, לחלק את כלל רכושו בחלקים שווים בין
20 מי שראה כילדיו- ילדיו הביולוגיים וילדיה של אשתו המנוחה. במצב דברים זה, שוכנעתי שתוכן הצוואה
21 אכן משקף את רצון המנוח ואת כוונתו, ואין הצוואה נחזית כפסולה מתוך תוכנה.
22

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק היצוני:

- 1 106. לסיכום- לנוכח כל הממצאים והעדויות שהוצגו לפניי, לא מצאתי כל ראייה לכך שבמהלך שנת 2018
2 היתה השפעה בלתי הוגנת מצד המבקש על המנוח או כל טעם אחר שבדין שיש בו להביא לפסילת
3 הצוואה מיום 15.5.2018, והנני דוחה גם טענה זו.

סוף דבר

- 4
5
6 107. לא עלה בידי המתנגדות להרים הנטל המוטל עליהן לצורך הוכחת איזה מטענותיהן, לרבות הטענות
7 לפיהן הצוואה אינה משקפת את רצונו של המנוח ו/או שהחתימה על הצוואה איננה חתימתו של
8 המנוח ו/או שנפל פגם אחר בצוואה ו/או שהמבקש היה מעורב בעריכת הצוואה ו/או שהצוואה
9 נחתמה בעקבות השפעה בלתי הוגנת מצד המבקש על המנוח.
10
11 108. נוכח כל שפורט בהרחבה לעיל, הגעתי למסקנה שהצוואה משקפת את רצון המנוח, ולא עלה בידי
12 המתנגדות להרים את הנטל המוטל עליהן ביחס לאף אחת מן העילות שנמנו על ידן, ולא הוכח על
13 ידן כי הצוואה פסולה או שדינה להתבטל. אשר על כן אני מורה על דחיית ההתנגדות על כל
14 חלקיה.
15
16 109. נוכח התוצאה אליה הגעתי, ובשים לב להיקפם ומשכם של ההליכים שהתנהלו בפני, מצאתי לחייב
17 את המתנגדות 1-3 בתשלום הוצאות המבקש בסך 50,000 ₪ .
18
19 110. ניתן בזאת צו לקיום צוואת המנוח מיום 15.5.2018. ב"כ המבקש יגיש צו לקיום הצוואה לחתימתי
20 כשהוא ערוך על גבי טופס 5 לתקנות הירושה, תשנ"ח-1998, בצירוף העתק קריא וברור של
21 הצוואה, וזאת בתוך 7 ימים מהיום.
22
23 111. פסק הדין ניתן לפרסום תוך השמטת שמות הצדדים ופרטים מזהים נוספים.
24

בית משפט לענייני משפחה באשדוד

ת"ע 45883-10-21 ו. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'
ת"ע 46055-10-21 א.מ נ' האפוטרופוס הכללי במחוז דרום ואח'

תיק היצוני:

1 112. בכך מסתיים בירורם של שני ההליכים בתיקים שבכותרת. המזכירות תסגור את שני התיקים

2 ותמציא העתק פסק הדין לצדדים באמצעות באי כוחם.

3

4

5

6 ניתן היום, ה' שבט תשפ"ה, 03 פברואר 2025, בהעדר הצדדים.

7

רמי בזיה, שופט

8

9

10

11